

АУГУСТ СТРИНДБЕРГ ПОГРЕБЕНИЕ

Превод от шведски: Стоян Икономов, —

chitanka.info

Бъчварят и телякът-бръснар седяха в кръчмата в Тронгсунд и играеха с картите „Невинен глупак“ за едно буре бира. Часът бе един след пладне през един снеговит ноемврийски ден. Кръчмата бе почти празна, защото обикновените хора още се трудеха. Огънят гореше хубаво в глинената камина, поставена върху четири дървени крака в един ъгъл и приличаща на ковчег; боровите цепеници на пода издаваха приятен мирис на домашен уют, стените, облицовани с дърво, не пропускаха никакво течение и задържаха топлината в помещението; синигерът в кафеза си изчуруликваше от време на време и поглеждаше през прозореца, но трябваше да извива главичка, за да види дали времето е хубаво. А навън валеше сняг. Кръчмарят стоеше зад тезгяха и пресмяташе тебеширените чертички, драснати върху една черна дъска, като понякога подхвърляше любезна дума или остроумна шега към гостите, които, изглежда, бяха в отлично настроение.

И тъкмо тогава голямата камбана на градската църква започна да бие, глухо и тежко, както подобава за един ноемврийски ден.

— Дявол го взел, защо ли камбаната разнася благословения си звън отново? — каза бъчварят, който бе доволен от живота си и никакво припомняне за смъртта не му се нравеше.

— Пак погребение — отговори кръчмарят. — Камбаната никога не бие за друго.

— По дяволите, защо човек вдига такъв шум около себе си, след като умре? — вметна телякът-бръснар. — Хайде, сечи картите, бъчварю!

— Вече сякох — каза бъчварят и сложи едната купчина карти в кожената си престилка.

Долу, по стръмната улица, която извеждаше към пристанището Николай, минаваше траурно шествие. Ковчегът бе прост, несръчно скован, набързо боядисан с черна блажна боя, така че чеповите на дървото прозираха. Върху похлупака бе поставен един-единствен венец от боровинкови клонки. Четиримата носачи, които бяха положили ковчег на рамо, изглеждаха разсеяни и едва ли не унижени, че трябва да носят ковчег без плюшено покривало с ресни. Подир ковчега вървяха три жени: майката и нейните две дъщери. Те изглеждаха съсипани. Когато шествието стигна до портите на гробището, посрещна ги пасторът и подаде ръка на скърбящите.

Опелото започна в присъствието на няколко стари жени и чираци, които се бяха присъединили към опечалените.

— Ханс Ворд е, писарят — каза кръчмарят, който бе отишъл към прозореца, за да гледа към гробищата.

— И никакви приятели не го следват до гроба — каза бъчварят. — Лоши хора са тия писари!

— Познавах клетника — обади се телякът-бръснар. — Живееше като църковна мишка и умря от глад.

— И донейде от надменност — отбеляза кръчмарят.

— Не само донейде — каза бъчварят. — Познавах неговия баща. Също писар! Наистина днес е така, че колкото повече пишеш и четеш, толкова по-малко пари имаш за ядене, ходиш да просиш, само и само за да изглеждаш уж по-висшестоящ; а си оставаш все същият прост слуга, без възможност да бъдеш независим, защото само кралят може да си позволи да бъде независим.

— И защо да смяташ, че си по-висшестоящ, ако си писар? — намеси се телякът-бръснар. — Не е ли също тъй трудно да подстрижеш един дворянин така, че да заприлича на човек в главата, или да разрежеш кръвоносен съд, та да изтече кръв, когато това е нужно за спасяване на човешки живот?

— Бих искал да видя оня писар, който ще може да ми прокара за по-малко от десет години обръчите на бъчва с обем стотина кани — каза бъчварят, — а знае се, че някои момчета писари едва изписват един текст за цели две години!

— И за какво е всичко това в края на краищата — заяви кръчмарят. — Че не мога ли и аз да си рисувам такива букви? И не се ли справям с това, което съм си записал? Ето, вижте, слагам на черната дъска един кръст и това означава клисарят. Тук пък съм очертал бъчва — това е бъчварят, а по-долу стои една ножица и съм сигурен, че това е телякът-бръснар; после само нанасям съответните тебеширени чертички и така винаги ми е ясно по колко е изпил всеки.

— Да, но друг освен вас, кръчмарю, не би разчел това — възрази някакъв млад човек, който досега бе седял мълчаливо в един ъгъл.

— Тъкмо в това е дяволията — отвърна кръчмарят. — Защо пък друг да си завира носа в моите сметки? Аз пиша така, както би писал и един прилежен писар.

Бъчварят и телякът-бръснар се усмихнаха одобрително.

— Познавах бащата на покойния — поде кръчмарят. — И той бе писар! А когато умря, трябваше да зачеркна множество чертички на черната дъска, защото той искаше да е висшестоящ, докато бе жив, да! И остави в наследство на сина си, на този, дете лежи сега с нос, вирнат нагоре, всичко на всичко една майка и две сестри. Момчето искаше да се хване слуга у един търговец, за да изхранва четирите гърла, но майката не се съгласи, защото било срамно да слезеш надолу, щом си бил вече на по-горно стъпало. И, господи, колко трябваше да пише бедното момче! Зная съвсем точно положението. Те живееха в една стая, а синът — в един мизерен ъгъл. И всичко, което припечелваше, трябваше да дава на семейството си. А когато се връщаше в къщи за обед, какво ли не трябваше да слуша! Нямало масло за хляба, нямамо захар за сладкиши! Освен това по-голямата сестра трябвало да получи нова рокля, а по-младата — ново палто. И тогава той почна да взема работа за писане през нощите. Исусе, колко много пишеше! Но когато гръдната му кост изскокна като кокал в каша, а лицето му прежълтя като къс кожен ремък, той се предаде. Добре си спомням този ден; тогава той дойде при мен и получи на кредит литър ракия. Да, обиден, огорчен бе, но не ядосан. Защото по-голямата му сестра бе заявила, че иска кадифена дреха, каквато видяла в града у немски търговци, а майката каза, че това е напълно естествено за жена от тяхната среда! Момъкът работеше и носеше ярема, но не с предишния устрем и желание. И, представете си, когато глътнеше ракия при мен, заради гърдите си, той смяташе, че върши нещо лошо, че съгрешава, почти имаше чувството, че краде. Но го гнетяха и други грижи, клетото момче. Появи се кандидат за по-малката сестра: млад леяр на калаени изделия от улица „Педер Аполо“. Сестра му обаче го отхвърли, както и майката, разбира се, защото бил леяр на калай. Ако бе писар, е, тогава тя щеше да даде съгласието си, щеше да му внуши, че го обича, а вероятно би го и обичала, защото такова нещо е любовта!

Всички се изсмяха с изключение на младия човек, който взе думата:

— Е, добре, кръчмарю, но той я е обичал, въпреки че тя е толкова бедна, а той — състоятелен; не доказва ли това, че любовта може да бъде и искрена?

— Ба! — каза кръчмарят, който не отстъпваше. — Но имаше още една история и смятам, че тя нанесе решаващия удар, който го сломи.

Чисто и просто той се влюби! Е, това не влизаше в сметките на майката и сестрите, но такъв е редът в природата. Когато той им каза, че смята да се ожени, знаете ли какво отговориха те? „Имаш ли възможност да направиш това?“ И момчето, добро и наивно, размисли и реши, че няма възможност да създаде ново семейство, тъй като вече има семейство, за което трябва да се грижи, така че не се ожени. Но се сгоди. И започнаха оплаквания и протести, защото старата жена не желаше да приеме годеницата, понеже баща и не можел да пише, и най-вече защото тя самата била шивачка в работилница, ей там долу на пазара. Положението се влоши, когато момъкът започна да прекарва вечерите си при годеницата и не искаше да седи в къщи. Ой, ой, ой! Такива разправи! Но той продължаваше да работи за майка си и сестрите си и зная, че докато седеше при годеницата си, пишеше, а тя шиеше, само за да печели време и все пак да бъде при нея. Но майка му и сестрите му мислеха лоши неща за него и нея и го показаха. Било един неделен ден, по обед. Разказваше случката самият момък, дошъл тук, за да пийне нещо и да облекчи гърдите си, защото сега вече кашляше страшно. Бил поизлязъл с годеницата си на разходка — към Брункенберг; и когато щели да се прибират през Норевру, кого срещнали, ако не майката и сестрите! Годеницата искала да се върнат, но момъкът стиснал ръката ѝ и те тръгнали напред — храбрец! Майката се спряла край оградата на моста, загледала се във водата, по-голямата сестра плюнала пред себе си и постъпила като майка си, единствено по-малката се спряла, загледала се във вълненото палто на годеницата и се изсмяла, защото тя самата носела английско манто. А защото тя имала такова манто, годеницата на брат ѝ нямала възможност да се облече по-добре. Помислете си какъв кошмар!

— Само недомислие от страна на това дете — каза младият човек от ъгъла.

— Недомислие ли! — викна бъчварят. — Какво ти недомислие!

Но не можа да се доизкаже. Кръчмарят остави без отговор забележката и продължи:

— На Бъдни вечер, последния му Бъдни вечер, той дойде при мен както обикновено заради гърдите си и сега вече наистина изглеждаше зле. „Честита Коледа, писарю Ханс“ — казах аз. Седях на същото място, където съм сега, а той поседна ей там, тъкмо на мястото, дето си сега ти, млади приятелю. „Зле ли сте?“ — казах аз.

„Зле — бе отговорът му. — Пък и черната дъска е покрита вече с тебеширени чертички!“ — „Няма никакво значение!“ — казах. „Ще трябва да запишем остатъка в голямата книга горе, на небето!“ — „Чаша горещо вино ще те облекчи!“ — рекох аз. Той кашляше страхотно, изпи чашата. Но се развърза и езикът му. Каза колко изоставен и нещастен се чувствувал тази вечер. Излязъл от къщи. Коледната трапеза била подредена: майка му и сестрите му били внимателни, нежни и мили, както подхожда за такава вечер. Не говорели нищо: не го засягали, не го обиждали; и когато той взел палтото си, за да излезе, старата се разплакала — за пръв път синът ѝ не искал да остане в къщи на Бъдни вечер. Вярва ли обаче някой, че сърцето ѝ се е разтворило тъй, че да каже: иди при нея, вземи я и я доведи, нека се помирим помежду си и да бъдем приятели! Съвсем не! Младият човек излязъл цял разтреперан, със съкрушено сърце. Бедното момче! Но чакайте, сега ще чуете продължението. И отишъл при годеницата си. Тя била радостна и доволна, че ще бъде при нея, защото виждала, че му е по-мила от всичко друго на земята. Ала младежът, чието сърце било толкова съкрушено, не бил толкова весел и радостен, както тя искала; и се засегнала от това, разбира се, засегнала се леко. Те пак разговаряли за женитба, но той нямало да може да живее отделно с нея. Не, не, той имал задължения към живата си майка. Момичето припомнило думите на пастора, че човек оставя майка си и баща си, за да бъде със съпругата си, а той заявил, че с окървавено от мъка сърце тази вечер изоставил и майка, и дом, за да бъде с нея; на което тя отговорила, че веднага щом дошъл, забелязала, че е съсипан, задето ще бъде само с нея тази вечер; той пък отговорил, че не бил съсипан, защото е дошъл при нея, а защото е трябвало да остави на Бъдни вечер старата си майка; тя възразила тогава, че той не бивало да отрича, че е съкрушен, дето е дошъл при нея... и така нататък... с редица повторения, както знаете! Бъчварят кимаше в знак, че му е ясно.

— Момъкът прекарал радостна Коледа както винаги. Но се разкъсвал, къс по къс, и ето че въобще не се ожени, а почива навеки, стига пироните на ковчега да бъдат достатъчно здрави. Много жалко за него всъщност, въпреки че бе тъй простодушен! Да благослови бог душата му! Писарю Ханс, ако нямаш друга черна дъска с по-големи

прегрешения, отколкото при мен, скоро ще бъдеш очистен от всякакви грехове.

Кръчмарят свали една черна дъска от тезгяха и с ръкава на дрехата си заличи много тебеширени чертички, теглени край фигурка, която приличаше на писалка, потопена в мастилница.

— Но вижте, вижте! — викна телякът-бръснар, който бе хвърлил поглед през прозореца, за да прикрие зачервените си очи. — Вижте, това е тя!

На гробищата опелото бе приключило; пасторът стискаше ръцете на опечалените и се канеше да си тръгва; гробарят тъкмо дигаше лопатата, за да зарие гроба, когато една жена, облечена в черно, се промъкна сред хората, падна на колене край зиналия гроб и мълчаливо се помоли. След това спусна венец от бели рози в гроба и се чу глухият звук от пръсналите се върху ковчега розови листа. После стана, за да си тръгне; изправена, горда. Но не съзря поради струпаните хора, че върви срещу майката, която я посрещна с диви, пълни с омраза очи, сякаш виждаше зъл враг, отнел ѝ най-скъпото, което е имала в живота си. Двете жени застанаха за миг една срещу друга, жадни за мъст, готови за борба, но внезапно чертите им се смекчиха, нещо; трепна в бледите им лица и те се прегърнаха. Потекоха сълзи, мъката им се изля в ридания и конвулсивна милувка. Тръгнаха си заедно, една до друга.

Кръчмарят заплака престорено като дете, за да прикрие колко е трогнат всъщност; единият от посетителите притисна лице о стъклото на прозореца, а бъчварят вдигна картите от кожената си престилка и си даде вид, че ги подрежда; но младият човек се обърна към стената, опря глава на ръцете си, за да намери опора, защото плачеше така, че цялото му тяло се тресеше, а краката му конвулсивно потръпваха.

Кръчмарят прекъсна настъпилата тишина:

— Кой ще вземе сега под свое покровителство това клето семейство? Сега леярят на калай ще бъде приет, ако се реши на това.

— Отде знаете, кръчмарю? — запита младият човек и пристъпи към средата на помещението.

— Ами чух това вчера, когато бях отишъл у тях, за да им помогна за погребението. Но сега леярят на калай няма да я иска, след като тя преди го отхвърли!

— О, не, той я иска, кръчмарю! — каза младият човек. — Той я иска, ако тя престане да е такава егоистка, макар да е и бедна, и

злочастна, защото, виждате ли, такова нещо е любовта!

И си излезе, като остави учудения домакин и неговите гости.

— Да ме вземе дяволът, ако това не бе той самият — каза телякът-бръснар.

— Не винаги всичко има такъв хубав край — каза бъчварят.

— Беше ли краят хубав за писаря? — възрази телякът-бръснар.

— Не, не за него, но за другите, разбирате ли! Те сякаш имат право да живеят повече от него, от момчето, защото първи са се появили на бял свят, а който дойде по-напред на воденицата, той меле пръв.

— Момъкът бе глупав! Там е цялата работа — каза телякът-бръснар.

— Да, да — приключи кръчмарят. — Глупав бе, вярно е, но с известно благородство все пак.

И всички се съгласиха с него.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.